Adres Bureau Regioburgemeesters
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Postadres Postbus 20305
2500 EH Den Haag
Telefoon 088 6998878

Behandeld
Telefoon
E-mail secretariaat@regioburgemeesters.nl

Onderwerp Reactie wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden
Datum 31 maart 2020
Ons
Bijlage(n) -
Pagina 1/4

Minister van Justitie en Veiligheid
De heer F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Geachte heer Grapperhaus,

In november 2018 hebben wij gereageerd op het wetsvoorstel Gegevensverwerking Samenwerkingsverbanden. Inmiddels is een nieuw voorstel beschikbaar, waarbij u tijdens het gecombineerde LOVP/SBV van 9 maart jl. ruimte heeft gegeven voor een bestuurlijke reactie. Wij zien het als een goede ontwikkeling dat er wordt gedacht over een wettelijk raamwerk dat meer mogelijkheden biedt tot informatie-uitwisseling in samenwerkingsverbanden. Echter hebben wij grote vraagtekens bij de wenselijkheid en praktische uitvoerbaarheid van een aantal onderdelen in het conceptwetsvoorstel. Een belangrijk wetsvoorstel als dit verdient meer tijd om tot een uitvoerbare grondslag te komen. Ook om bijvoorbeeld de samenhang met het wetsvoorstel persoonsgerichte aanpak radicalisering en het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein scherp te krijgen.

Flexibiliteit
De wijze waarop de samenwerkingsverbanden 'Zorg- en Veiligheidshuizen' en 'RIEC' zijn uitgewerkt is te rigide en beperkt de flexibiliteit teveel. Aanpassing duurt immers lang. In onze eerdere consultatiereactie gaven wij aan dat een AMvB al te rigide was en nu wordt dit zelfs op wettelijk niveau getrokken waardoor het alleen maar meer rigide wordt. Immers mogelijk noodzakelijke aanpassingen in wetgeving kosten veel kostbare tijd, die wij bij de aanpak van ondermijning niet hebben.

In het voorliggende voorstel worden de deelnemende partijen en de gegevens die gedeeld mogen worden op wettelijk niveau vastgelegd. Elke nieuwe deelnemer die niet al genoemd is, moet steeds per AMvB opnieuw worden aangewezen: flexibel inspringen op nieuwe ontwikkelingen – waar juist de georganiseerde criminaliteit sterk in is – is daardoor onmogelijk. Een ander probleem is dat het in het veld bij andere partners dan in de wet genoemde leidt tot 'samenwerkingsverlegenheid': ik sta niet in de wet, dus ik ga geen informatie meer delen.

Bovendien is nu opgenomen dat voorafgaand aan het starten met gegevensverwerking waarbij sprake is van de grondslag van profilering (dat wil zeggen elke vorm van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens) specifieke toestemming van de AP vereist is alvorens er gestart kan worden (zie memorie van toelicht 3.5). Wij vrezen dat dit zal leiden tot een onwerkbare situatie

waarbij constant om toestemming moet worden gevraagd alvorens aan de slag te gaan met nieuwe analyses. Dit zal leiden tot een onuitvoerbare praktijk.

Gevolg van deze rigide vormgeving is bovendien dat innovatie onmogelijk wordt. Vooraf bepalen wat de resultaten van verwerking zijn, laat geen ruimte voor nieuwe inzichten en het op tafel krijgen van wat juist onzichtbaar blijft door het nu niet kunnen verwerken van alle gegevens. Het maakt op innovatie gerichte projecten onmogelijk, omdat juist daar niet alles aan de voorkant scherp ingeregeld kan zijn.

Operationeel vormt dit ook een belemmering. Men deelt integraal informatie om zicht, overzicht en inzicht te krijgen op een vraagstuk dat integraal wordt vastgesteld. Pas na de analyse komt de vraag welke interventie op basis van de vergaarde intelligence het meest effectief is. Dat is (lang) niet altijd op voorhand te bepalen. Wat ons betreft zou het beter zijn om in de wet vastgestelde eisen op detail niveau te vervangen door randvoorwaarden en waarborgen waarbinnen informatie gedeeld mag worden.

Maatwerk
Maatwerk is onmogelijk in de voorgestelde werkwijze. RIECs en Zorg- en Veiligheidshuizen worden juist ingericht op lokale en regionale behoeften. De huidige uitwerking doet geen recht aan de hoeveelheid, diversiteit en verscheidenheid aan taken en werkzaamheden die zij verrichten.
In artikelen 30, tweede lid en 46 tweede lid, is geregeld dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld over de territoriale werkgebieden van de regionale informatie- en expertisecentra respectievelijk de Zorg- en Veiligheidshuizen. De argumentatie hiervoor is dat beide samenwerkingsverbanden regionaal georganiseerd zijn en elk een separaat territoriaal werkgebied omvatten. Omwille van de transparantie van de gezamenlijke gegevensverwerking in een specifieke regio, is het wenselijk deze regio's te duiden in de lagere regelgeving. Wij zien niet waarom dit in een wetsvoorstel over gegevensdeling is opgenomen. De memorie van toelichting stelt juist dat dit voorstel niet beoogt de organisatie, inrichting, positionering en het beheer van de samenwerkingsverbanden te regelen. Het bepalen van het werkgebied is een essentieel onderdeel van de positionering. Voor de regionale informatie- en expertisecentra is de indeling in werkgebieden vastgelegd in het landelijk convenant, voor de Zorg- en Veiligheidshuizen is in het landelijk kader en de financiële afspraken vastgelegd dat de werkgebieden liggen binnen de Veiligheidsregio's, met de mogelijkheid dat de partners in een Veiligheidsregio meerdere Zorg- en Veiligheidshuizen instellen. We verzoeken u artikelen 30, tweede lid en 46 tweede lid te schrappen.

In het algemeen geldt dat de omschrijving veel te rigide is en geen recht doet aan de hoeveelheid, diversiteit en verscheidenheid aan taken en werkzaamheden die samenwerkingsverbanden verrichten. Uniformering van de werkwijzen van deze samenwerkingsverbanden ligt hierdoor in het vooruitzicht. Wij vinden het onwenselijk dat via de band van deze gegevensuitwisselingswetgeving impliciet de samenwerkingsverbanden als zodanig worden geüniformeerd.

Reikwijdte
Zoals al eerder aangegeven in onze consultatiereactie is het van groot belang dat ook informatiedeling met zorgpartners breder wordt uitgewerkt. Voor een effectief veiligheidsbeleid is het noodzakelijk om niet alleen gegevens uit te wisselen met de veiligheidspartners (zoals politie of het OM), maar nadrukkelijk ook met zorgpartners (zoals Veilig Thuis, jeugdhulpverleners of de GGZ). In het wetsvoorstel is dit alleen uitgewerkt voor de Zorg- en Veiligheidshuizen. Bij de andere samenwerkingsverbanden komt nergens het element 'zorg' terug. In de wet moet een generieke

grondslag opgenomen worden voor de informatiedeling met zorgpartners in samenwerkingsverbanden.

Artikel 2 belemmert dit in het huidige voorstel. Hierdoor ontstaat er geen oplossing voor de nodige informatie-uitwisseling om samenwerkingsverbanden op het snijvlak van zorg en veiligheid effectief te kunnen laten optreden, anders dan in deze veiligheidshuizen.

Informatiedeling tussen samenwerkingsverbanden
Daarnaast is het belangrijk dat ook samenwerkingsverbanden onderling de mogelijkheid hebben informatie uit te wisselen. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan de focus die wordt gelegd op het voorkomen van criminele carrières bij jeugdigen in het kader van de versterking van de ondermijningsaanpak. Deze problematiek ligt op het grensvlak van de RIECs en Veiligheidshuizen. Daar is samenwerking noodzakelijk tussen RIEC en het Zorg- en Veiligheidshuis, inclusief informatiedeling. Dat wordt met dit wetsvoorstel niet mogelijk gemaakt en in de memorie van toelichting zelfs als te vergaand bestempeld. Maar ook de samenwerking tussen RIEC's en iCOV, of bijvoorbeeld tussen een Zorg- en Veiligheidshuis en een onder AMvB te bepalen samenwerkingsverband. Ook de RIEC's werken steeds meer samen met andere samenwerkingsverbanden die niet genoemd zijn in het wetsvoorstel, zoals de landelijke stuurgroep interventieteams (LSI), het informatieknooppunt zorgfraude (IKZ), etc. Deze samenwerking tussen samenwerkingsverbanden is wenselijk , omdat georganiseerde criminaliteit geen rekening houdt met de door ons bedachte grenzen. Het is een gemiste kans deze mogelijkheid niet op te nemen: niet alleen betekent het een groot verlies van zowel efficiënte als effectiviteit, het doet geen recht aan de overstijgende problematiek waar we mee te maken hebben en het integraal werken wat juist door deze wetgeving zou moeten worden ondersteund.

Specifieke wettelijke grondslagen
Voor vier samenwerkingsverbanden zijn specifieke wettelijke grondslagen opgenomen. In het bijzonder voor de RIEC's en Zorg- en Veiligheidshuizen hebben wij hierbij een groot aantal vragen, zorgen en knelpunten. We merken hierbij op dat de mate waarin wij knelpunten en zorgen ervaren verschilt per samenwerkingsverband. Wij wijzen voor een meer gedetailleerde uitwerking hiervan daarom op de reacties die worden verstuurd namens deze organisaties.

Overige juridische en financiële zaken
Striktere norm
Zoals eerder ook al bij de consultatie aangegeven, wordt er nog steeds een striktere norm toegepast ten aanzien van privacy dan de AVG voorschrijft. Namelijk de term 'zwaarwegend algemeen belang' in plaats van 'algemeen belang'. Wij pleiten voor het hanteren van de AVG in deze; er is wat ons betreft geen reden om hierop nog strikter te zijn dan de Europese regelgeving op dit gebied. Wij volgen daarmee ook niet de argumentatie van proportionaliteit: de Europese regelgeving ziet daar al voldoende op toe.

Rechtmatigheidsadviescommissie
Onhelder is welke zaken aan de rechtmatigheidsadviescommissie worden voorgelegd en of dit landelijk of regionaal ingericht moet gaan worden ten behoeve van de Zorg- en Veiligheidshuizen en de RIEC's. In artikel 8a staat dat een resultaat van geautomatiseerde gegevensanalyse uitsluitend aan een deelnemer of derde worden verstrekt na inhoudelijke tussenkomst van een lid van de

rechtmatigheidsadviescommissie, bedoeld in artikel 8, zesde lid. Hij vergewist zich ervan dat het resultaat op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen. Dit soort voorschriften zullen leiden tot veel bureaucratie en extra vertraging in de werkzaamheden.

Categorieën van samenwerkingsverbanden
Eerder hebben wij als commentaar genoemd dat er twee soorten samenwerkingsverbanden zouden ontstaan, met de vraag wat de visie daarop van JenV is. Nu ontstaan er in dit nieuwe voorstel zelfs drie categorieën (wettelijk geregeld, per AMvB geregeld en niet / per convenant geregelde) samenwerkingsverbanden. Het lijkt daarmee een juridisch gedrocht te worden en juist niet de benodigde duidelijkheid te geven.

Financiën
Wij vragen aandacht voor de financiële gevolgen van het wetsvoorstel. Er zijn extra waarborgen (logging, autorisatie, vertrouwenspersoon, rechtmatigheidscommissie, verplichte screening van medewerkers nu de politie dit niet meer mag doen) opgenomen die naast administratieve lasten, ook kosten met zich meebrengen (nog los van de (onwerkbare) eis van voorafgaande toestemming zoals eerder genoemd).

Concluderend
Hoewel wij van harte toejuichen dat er wordt nagedacht over een breder wettelijk raamwerk rondom informatie-uitwisseling binnen samenwerkingsverbanden, is een dergelijk raamwerk alleen van toegevoegde waarde wanneer het de mogelijkheden verruimt en in de praktijk toepasbaar is. En juist daar hebben wij gezien het bovenstaande grote vraagtekens bij. Het inzetten van waarborgen en beginselen als proportionaliteit staan ook bij ons hoog in het vaandel, maar moeten in balans zijn met de werkelijkheid en praktijk van elke dag en de uitdagingen waar wij als maatschappij en overheid voor staan. In dat kader gaan wij er vanuit dat u bovenstaande overwegingen mee zal nemen in uw besluitvorming.

Hoogachtend,

Namens de regioburgemeesters,

Ing. A. Aboutaleb
Voorzitter regioburgemeesters

Namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten,

mr J.H.C. van Zanen
Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten